

(наук. кер. ст. викл. Потапов О.М.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ЯК ВИД ПРАВОПОРУШЕННЯ

Екологічні проблеми сьогодення набули без перебільшення глобального та системного характеру. Зміна клімату, знищення озонового шару, ерозія ґрунтів, випадіння кислотних дощів, зростання кількості викидів та відходів, збільшення споживання генно-модифікованих продуктів та чимало інших факторів є стійкими, поширеними і масштабними процесами, що вкрай негативно відбиваються на стані довкілля. Більш того, традиції природокористування, а саме звичка, що сформувалася протягом багатьох років щодо полювання, риболовлі, порубок лісу як засобу забезпечення їжею і будівельними матеріалам призвели до того, що посягання на суспільні відносини щодо охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів, незаконне їх захоплення навіть не ідентифікуються окремими верствами населення як злочин. У свою чергу, зростання кількості злочинів проти довкілля завдає не тільки матеріальних, але й моральних втрат суспільству і державі, заподіює непоправної шкоди природі, і на жаль, здоров'ю людей [2, с. 118]. Саме тому внаслідок цих та інших причин боротьба зі злочинами проти довкілля не може залишитися поза нашою увагою і є актуальною проблемою для вивчення.

Вітчизняний дослідник О. Одерій відзначає, що негативний вплив на природне середовище, погіршення його стану здійснюється у двох формах. По-перше, через порушення встановлених правил стосовно конкретних об'єктів довкілля або невжиття відповідних заходів при ліквідації екологічного забруднення. Посадкові порушення або некомпетентність осіб призводять до порушення загальних та спеціальних екологічних правил, а найчастіше спосіб вчинення злочину вписується в службову або виробничу діяльність порушника і складається з комплексу різних дій (бездіяльності), не відповідаючи вимогам правил по охороні довкілля. Тобто, порушення екологічних правил становить протиправність діяння і розглядається як вибір такого варіанту поведінки, який суттєво відрізняється від приписів, встановлених правилами діючих нормативно-правових актів. Звідси, спосіб злочину може найти своє відображення у письмових або усних розпорядженнях керівників установ та організацій, у діях осіб, безпосередньо відповідаючих за це. Стосовно бездіяльності, то вона виража-

ється у невиконанні приписів органів державного екологічного контролю, закону про екологічну експертизу, яким встановлено, що для відкриття фінансування, планування, будівництва об'єктів господарської та іншої діяльності необхідно позитивний висновок державної екологічної експертизи. Невиконання положень такої експертизи або зовсім її відсутність є одним із способів вчинення злочину проти довкілля (наприклад, порушення правил екологічної безпеки ст.236 КК).

По-друге, шляхом забруднення або псування певних екологічних об'єктів. Аналіз структури злочинності проти довкілля свідчить, що найбільшу частку займають злочини, що пов'язані з забрудненням або псуванням земель (2/3 від усіх злочинів зазначеної категорії або 66%). Порушення правил охорони вод і забруднення атмосферного повітря становлять 17% та 10 % [2, с. 120].

У процесі розслідування злочинів проти довкілля, велике значення відіграє проведення експертизи. Завдяки їй встановлюють склад шкідливих речовин в атмосферному повітрі, а в окремих випадках причини події, у тому числі причини захворювання або загибелі рослин, тварин, людей. За допомогою експерта може бути встановлена відповідність вимогам безпеки для навколишнього природного середовища технічного проекту, іншої технічної документації певного господарського об'єкта, його устаткування, очисної споруди, технологічного процесу [4, с.282].

Спираючись на викладене, доцільно визначити об'єкт злочинів проти довкілля як блага, що охороняються кримінальною законом, – навколишнє природне середовище, його об'єкти та екологічна безпека, як стан довкілля, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей. Відтак, злочини проти довкілля мають своїм родовим об'єктом суспільні відносини, що забезпечують охорону довкілля, його наукове обґрунтоване раціональне використання і відтворення природних ресурсів, охорону нормального екологічного стану біосфери [1].

Значення родового об'єкта визначається в першу чергу тим, що він дозволяє провести основну класифікацію всіх злочинів і кримінально-правових норм, що встановлюють відповідальність за їх здійснення. Визначення родового об'єкта дозволяє також встановити значення об'єднаних ним суспільних відносин для інтересів держави та суспільства, що у свою чергу визначає характер і ступінь суспільної небезпеки злочинних посягань, тяжких або суспільно небезпечних наслідків, які наступили [3, с. 85].

Суб'єктами злочинів проти довкілля можуть бути особи, які досягли 16-річного віку. У випадках притягнення до кримінальної відповідальності за ці злочини службових осіб, які вчинили їх із використанням свого службового становища, їх дії за наявності до того підстав мають кваліфікуватися також за відповідними статтями Кримінального кодексу, якими передбачено відповідальність за злочини у сфері службової діяльності.

Отже, негативний вплив на природне середовище, погіршення його стану має місце через: а) порушення встановлених правил стосовно конкретних об'єктів довкілля або невжиття відповідних заходів при ліквідації екологічного забруднення; б) забруднення або псування певних екологічних об'єктів. Важливе значення у недопущенні даних діянь належить державі, яка на законодавчому рівні встановлює суб'єкти та об'єкти злочинних посягань, міру відповідальності за їх скоєння.

Література:

1. Мультимедійний навчальний посібник “Кримінальне право. Особлива частина” [Електронний ресурс] / Савченко А.В., Кісілюк Е.М., Процюк О.В., Вартилицька І.А., Микитчик О.В., Кришевич О.В., Кузнецов В.В., Смаглюк О.В., Копотун І.М., Вільхова Л.Є. (Свідectво про реєстрацію авторського права на твір № 46225 Україна, ДІСВ. Дата реєстрації 02.11.2012). – Режим доступу: http://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lekc/T9.htm.
2. Одерій О.В. Розслідування злочинів проти довкілля: способи негативного впливу на природне середовище /О.В. Одерій // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці:Чернів. нац. ун-т. – 2013 . – Вип. 660:Правознавство. – С.118-122.
3. Самокиш В.П. Злочини проти довкілля: проблеми визначення родового об'єкта / В.П. Самокиш // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – Число 1. –С. 84-88.
4. Стасюк Л.Л. Можливості судових експертиз при розслідуванні злочинів проти довкілля, вчинених шляхом забруднення атмосферного повітря / Л.Л. Стасюк // Право і суспільство. – 2012. – № 1. – С. 281-287.
5. Шуміло О. Кримінальна відповідальність юридичних осіб за злочини проти довкілля [Електронний ресурс] / О. Шуміло // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2014. – С. 181-186. – Режим доступу: <http://www.jurnaluluridic.in.ua/archive/2014/5/35.pdf>.

Мороз Т. В.

(наук. кер. – ст.викл. Штепа О. О.)

студент V курсу природничого факультету

Полтавського національного педагогічного університету

імені В. Г. Короленка

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО ЛЮСТРАЦІЮ

Актуальності та широкого обговорення серед українського населення набуло поняття «люстрація». Ним апелюють усі, починаючи із політичних лідерів і закінчуючи школярами. Особливого розголосу тема люстрації набула після подій на Майдані, а потім як наслідок, після прийняття Верховною Радою України закону про люстрацію. Спробуємо проаналізувати певні концепції даного закону.